

Goran Rujević
Univerzitet u Novom Sadu
Filozofski fakultet
goran.rujevic@ff.uns.ac.rs

ORIGINALNI ISTRAŽIVAČKI RAD
UDK 808-057.875:1
DOI: 10.19090/mv.2017.8.31-49

Una Popović
Univerzitet u Novom Sadu
Filozofski fakultet
unapopovic@ff.uns.ac.rs

ANALIZA USPEŠNOSTI SPONTANOG USVAJANJA VEŠTINE PISANJA APSTRAKATA NA OSNOVNIM AKADEMSKIM STUDIJAMA FILOZOFIJE

APSTRAKT

Česta predispitna obaveza studenata filozofije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu je pisanje seminarskih radova, što, zajedno sa praksom čitanja naučnih radova, za cilj ima da obuči studente adekvatnoj naučnoj formi filozofskih tekstova. Pisanje valjanih apstrakata je značajna veština u okviru tog zadatka, te je ovom prilikom ispitivano da li studenti na kasnijim godinama studija pišu bolje apstrakte uz svoje seminarske radove. Na uzorku od 317 radova izvršena je analiza kvaliteta apstrakata tih radova po kriterijumima adekvatnosti obima, prezentacije teme, prezentacije metode, navođenja rezultata i navođenja značaja rada. Utvrđeno je da ne postoji korelacija između godina studiranja i kvaliteta apstrakata, što znači da studenti na kasnijim godinama studija ne pišu приметно bolje apstrakte od studenata na ranijim godinama. Ovi rezultati ukazuju na to da spontano usvajanje dobrih praksi pisanja naučnih radova nije učinkovito, te da je poželjno formiranje posebnog kursa sa ciljem osposobljavanja studenata za akademsko pisanje i naučnu argumentaciju.

Ključne reči: akademsko pisanje, apstrakt, osnovne akademske studije filozofije, samostalno učenje, spontano usvajanje veština.

ANALYSING THE EFFECTIVENESS OF SPONTANEOUS SKILL ACQUISITION PERTAINING TO WRITING SCIENTIFIC ABSTRACTS AMONG BACHELOR STUDENTS OF PHILOSOPHY

ABSTRACT

Philosophy students at the Faculty of Philosophy in Novi Sad take many courses which include writing a paper on a relevant topic, but they do not

have a course that is devoted particularly to academic writing skills. The idea is that regular practice, combined with reading finished scientific papers for each course, will eventually lead to their spontaneous acquiring the skill needed for writing good scientific papers. This paper examines the effectiveness of such an approach. On a sample of 317 students' papers written between years 2011 and 2017, the quality of the abstracts of those papers were compared to the number of years that the student who wrote the paper was studying philosophy at the time of writing. The quality of the abstracts was evaluated according to whether they would satisfy each of the five criteria: appropriate length, clearly stated research topic, sufficiently elaborated methodology, clearly stated research results and assessing the consequences and implications of the results. Since the results show no significant correlation, it leads to the conclusion that more experienced students do not necessarily write better scientific abstracts. This indicates that students of philosophy do not consider their written papers as exercises in academic writing. Instituting a special course devoted to teaching skills of academic writing is thus recommended.

Keywords: abstracts, academic writing, autonomous learning, bachelor level philosophy courses, spontaneous skill acquisition.

1. UVOD

Šizei, rezimei i apstrakti standardni su deo opreme savremenih naučnih radova. Uloga ovih elemenata naučnih radova sasvim je konkretna: apstrakti su skraćeni prikazi samog članka i imaju za zadatak da u ograničenom broju reči navedu sve ključne momente iz teksta koji reprezentuju (sa više detalja nego sam naslov rada), pružajući tako potencijalnom čitaocu lak uvid u tematiku rada koji se pred njime nalazi i pomažući mu u odlučivanju da li taj tekst sadrži informacije koje su za njega u tom trenutku od interesa i značaja. Većina akademskih publikacija u skorije vreme zahteva da radovi koji se u njima objavljuju budu opremljeni apstraktima (up. Beins 2012: 115), često i na više jezika, gde apstrakti koji se sastavljaju na nekom od svetskih jezika umeju da budu i nešto većeg obima, što samo dodatno naglašava činjenicu da je osnovna funkcija rezimea kompaktno ali precizno prezentovanje sadržaja naučnog rada. Apstrakti se koriste i u mnoge druge svrhe, na primer u okviru prijavljivanja za naučne skupove, kada se kvalitet i podobnost kandidata efikasnije može utvrditi na osnovu procene apstrakta izlaganja, nego recenziranjem celokupnog naučnog rada.

Potpuno je očigledno da je umešnost pisanja dobrog apstrakta od presudnog značaja za svakog naučnog radnika, te je i usvajanje ove akademske

veštine neizostavna komponenta obuke u valjanim naučnim praksama. Iako je svaki apstrakt jedinstvena tvorevina, uvek sačinjen prema svim pojedinostima naučnog rada na čijem se čelu nalazi, ta „neponovljivost” ne znači da je nemoguće proniknuti u to koje su opšte karakteristike koje dele svi dobri rezimeji. Literatura koja se bavi ovim pitanjima je brojna i lako dostupna, bilo u obliku okvirnih uputstava ili u obliku detaljnih studija, počev od kratkih tekstova koji jednostavno nabrajaju ključne komponente dobrog apstrakta, pa sve do stilskih vodiča u kojima se razmatra adekvatna upotreba rečnika i sintakse prilikom pisanja apstrakta za naučni rad. Efikasni apstrakti su, globalno gledano, uvek oni koji u potpunosti ispunjavaju svoju svrhu i koji spram nje nemaju suvišnih elemenata. Tačni parametri po kojima se može proceniti ispunjenost te svrhe, međutim, zavise od konteksta u kojem se sastavlja konkretan apstrakt. Izolovano razmatranje karakteristika dobrog rezimea bez smislenog pozivanja na konkretne primere je, usled toga, krajnje nezahvalno. Naučno obrazovanje je u pogledu toga dovedeno u složenu poziciju: postavlja se pitanje da li se budući naučni radnici mogu efikasnije podučiti u ovoj naučnoj veštini kroz sistematično razmatranje formalnih kriterijuma radi boljeg razumevanja vodeće svrhe koja konačno determiniše valjanost prakse, ili je bolji neposredan pristup, u kom se koristi učenje na neposrednim primerima, što dovodi do rafinisanja veštine kroz njenu direktnu upotrebu (up. Rackham i Bertagnolli 1999: 282–283). Adekvatna obuka studenata u akademskim veštinama jedan je od glavnih ciljeva visokoškolskih ustanova, a veština pisanja naučnih apstrakata, bez sumnje, spada u tu obavezu, utoliko pre što je to veština koja se usavršava tokom čitavog radnog veka (up. Cremmins 1982: 103), te zahteva pouzdan temelj.

Vodiči i priručnici za pisanje naučnih radova često direktno preporučuju da se uvid u dobre prakse akademskog pisanja najbolje može dobiti u kontaktu sa egzemplarnim materijalom. *A Manual for Writers of Research Papers, Theses and Dissertations*, relevantan priručnik za pisanje akademskih tekstova u čikaškom stilu, preporučuje da su biblioteke mesta gde se mogu usvojiti zajedničke vrednosti i misaone navike koje dele istraživači u jednom polju (Turabian 2007: 30). Slični saveti mogu se naći i u priručnicima za pisanje naučnih radova u APA formatu – na primer, Salmani-Nodušan i Alavi konkretno pri davanju saveta za pisanje apstrakata kažu: „Kako biste stekli predstavu o onome što se zahteva od apstrakta, pregledajte žurnale iz Vaše oblasti. Sakupite primere dobrih konciznih apstrakata koje ćete koristiti kao uzore” (Salmani-Nodoushan i Alavi 2004: 119). Naravno, većina priručnika pruža i konkretnije

informacije o pisanju apstrakata, pogotovo ako je reč o uputstvima koja se vezuju uz već ustanovljene formate pisanja. Na primer, u APA standarde pisanja naučnih radova ulazi pet jasnih principa koje pisac rada mora imati na umu i primenjivati prilikom sastavljanja apstrakta: tačnost, sadržajnost, konciznost i specifičnost, neevaluativnost, koherentnost i čitljivost (Suzić 2012: 15, 16). Ovde vredi uočiti da su ove stavke *principi*, a ne specifične sadržajne odredbe. Oni nisu elementi čijim se prostim sastavljanjem dobija gotov apstrakt, već vodeća načela koja se primenjuju na čitav siže i koja se imaju *principijelno* usvojiti za pisanje svakog budućeg rada. Na Osnovnim akademskim studijama filozofije, koje organizuje Odsek za filozofiju na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, upravo ovakva paradigma koristi se pri obučavanju studenata u dobrim praksama naučnog pisanja. Studenti se na kursevima ekstenzivno susreću sa proverenom naučnom literaturom, bilo da je ona u sklopu obavezne literature za pripremanje ispita, bilo da je to literatura koja se analizira tokom časova nastave i vežbi na Fakultetu. Osim toga, na mnogim kursevima kao nužna predispitna obaveza postoji pisanje seminarskog rada, a same studije okončavaju se pisanjem završnog rada, koji mora biti uređen kao naučni rad, po svim relevantnim parametrima. Iako u okviru ovih studija ne postoji kurs koji je posebno posvećen obuci u ovim akademskim veštinama, nastavnici i asistenti na Odseku za filozofiju redovno posvećuju jedan deo nastave razgovoru o tome koji su uslovi za dobro napisan seminarski/naučni rad i često studentima daju kratke preglede i uputstva koji sadrže te karakteristike, u štampanom obliku, kao podsetnike i reference za kasniju upotrebu. Navedena praksa sistemski je ustanovljena akreditacijama od 2006. godine i čini se da bi sada, nakon deset školskih godina, bio pravi trenutak da se analizira uspešnost pomenutog načina podučavanja, uz konkretan osvrt na pitanje da li studenti filozofije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu ovakvim samostalnim i egzemplarnim učenjem doista pišu kvalitetne naučne apstrakte uz svoje radove.

Izazov koji se automatski postavlja pred ovakvo istraživanje jeste problem opšteg utvrđivanja toga šta to čini jedan naučni apstrakt „kvalitetnim”. U literaturi često nailazimo na vrlo opšte tvrdnje da, na primer, apstrakt mora rezimirati pun opseg ideja iz naučnog rada (Perrin 2012: 27), ili da mora biti samodovoljna celina (Beins 2012: 115), ili da mora biti pisan „po meri” publike koja će ga čitati (Davis, Davis i Dunagan 2012: 109), ali ovakve opise veoma je teško operacionalizovati u dosledne i konkretne kriterijume. Ono u čemu se, međutim, mnogobrojni autori slažu jeste da naučni apstrakti moraju posedovati izvesne ključne elemente. Perin tako ističe da apstrakt mora sadržati obrazloženje

teme, metodologije, mora pomenuti četiri ili pet glavnih ideja iz samog rada i mora navesti rezultate ili zaključke (Perrin 2012: 27). Bajns je nešto opsežniji, pa navodi da apstrakt mora obuhvatiti istraživačko pitanje, eksplicirati učesnike samog istraživanja, navesti metod, zatim rezultate i značaj tih rezultata, kao i zaključke i implikacije koje proizilaze iz njih (Beins 2012: 115). Gotovo identičan spisak stavki koristili su Salmani-Nodušan i Alavi (Salmani-Nodoushan i Alavi 2004: 118).

Ovom prilikom, pak, vredi napomenuti da su ovi parametri navođeni u kontekstu naučnih radova kojima se artikuliše jedno empirijsko istraživanje, dok filozofski naučni radovi ipak poseduju izvesne specifičnosti kojima odstupaju od ovih parametara. Staniša Novaković identifikuje da se između nauke i filozofije mogu povući razlike u pogledu predmeta istraživanja, metode istraživanja i, u izvesnoj meri, cilja istraživanja (Novaković 1994: 40). Na primer, filozofska istraživanja retko upotrebljavaju ispitanike, kao što se to inače čini u drugim društvenim i humanističkim naukama, te retko imaju potrebu za elaboriranjem uzorka ili ispitanika. Po toj specifičnosti, međutim, filozofija nije usamljena među naukama, jer na isti način i matematika i (stroga) teorijska fizika odstupaju od istraživačkih obrazaca drugih prirodnih nauka. Pošto naučni rad objektivno izveštava o rezultatima naučnog istraživanja, sasvim je smisleno da istraživanja koja ne implementiraju eksperiment u svom postupku neće o istom izveštavati u naučnom tekstu. Ipak, ovakve pojedinačne specifičnosti ne povlače sa sobom i definitivnu odvojenost. I nauka i filozofija, iako viševjekovnom tradicijom razdvajane kao zasebne forme ljudske duhovne delatnosti, ipak obe smeraju na otkrivanje *istine* i u toj potrazi oslanjaju se na *racionalnost*, *razložnost*, koja se sprovodi *strogom metodologijom* i čiji se rezultati ključno moraju moći *saopštiti drugima* (up. Santayana 1962: 19 i dalje). U tom pogledu, filozofski tekstovi nisu ništa manje naučni tekstovi kojima autor saopštava svojoj publici probleme, metode, rezultate i rešenja do kojih se tokom rada došlo. Kako bi to saopštavanje bilo što jasnije i efikasnije, autor filozofskog naučnog teksta svakako treba da prati parametre naučnog metoda u svim aspektima – uključujući u to i naučni apstrakt. I za filozofske naučne tekstove, ti apstrakti moraju biti sačinjeni prema osnovnim principima tačnosti, sadržajnosti, koherentnosti i sl. i moraju sadržati osnovne informacije o sprovedenom istraživanju. To još više važi za akademsku, institucionalizovanu filozofiju kakva se danas podučava na univerzitetima. Naime, pored već pomenutih karakteristika, ova akademska filozofija sa savremenom naukom deli još i činjenicu da poseduje kvalifikovanu stručnu

zajednicu. Kolin Makgin smatra da su to sasvim dovoljni razlozi da se filozofija smatra naukom (McGinn 2012: 9). Ako je to tako, onda je neosporiva odgovornost onih koji učestvuju u procesu filozofskog obrazovanja da svoje učenike poduče i odgovarajućim običajima naučnog ophođenja, a ti običaji podrazumevaju, kako opštu strogost naučne metodologije, tako i prepoznavanje granice važenja pojedinačnih slučajeva. Jasno je, naravno, da se između nauke i filozofije ne može povući apsolutni identitet. Ali, Novakovićeve razlike između filozofije i nauke podjednako mogu da se primene i kao razlike između različitih naučnih grana. Čak i sam Novaković, nakon isticanja tih razlika, konačno podseća na to da je i za nauku i za filozofiju podjednako svojstveno da uviđaju važnost kritičnosti i teorijske argumentacije, kao i da obe polažu veliku vrednost u originalno teorijsko stvaralaštvo (Novaković 1994: 41).

U sličnom duhu, primetno je da istraživačka metodologija koja se koristi u filozofskim radovima najčešće podrazumeva konceptualnu analizu ili komparativnu analizu sadržaja, i u tom aspektu retko kad zahteva opštu metodološku eksplikaciju, već se na njenom mestu više pažnje posvećuje doslednom strukturiranju argumentacije. Tako se ekspliciranje metodologije u filozofskom naučnom radu ne svodi samo na imenovanje opšteg metoda, već i na detaljno obrazloženje argumentacijskih koraka. Osim toga, filozofska istraživanja često imaju posla sa ekstenzivnim pojmovno-istorijskim relacijama, te se kao posebno važna stavka javlja polaganje računa o literarnoj materiji koja je upotrebljena tokom istraživačkog rada, kao i potreba da se implikacije i relevantnost dobijenih rezultata izvedu u što širem i doslednijem opsegu.

Osim ovih sadržinskih elemenata, apstrakti se mogu procenjivati i po drugim značajnim karakteristikama – na primer, po stilskom uređenju i načinu artikulisanja samih rečenica. To je naročito značajno ako se u obzir uzme činjenica da apstrakti moraju izraziti što više informacija u veoma ograničenom obimu reči – najčešće između 150 i 250. U takvim okolnostima, konciznost pisanja i vešta upotreba jezičkih sredstava nisu samo poželjna, već i neophodna karakteristika. Ovo su, naravno, dobre osobine svakog oblika pisanja, a ne samo pisanja naučnih radova, tako da mnogobrojni priručnici o dobrim metodama pisanja zasigurno pokrivaju teme koje su relevantne i za ovu „užu” oblast pisanja naučnih apstrakata. U tom duhu čitamo i sledeće: „Kako bismo jasno pisali, moramo znati ne samo kako da upravljamo tokom ideja, već i kako da ih koncizno izrazimo”. (Williams 1990: 115). Konciznost, koherentnost, elegantnost i druge stilske karakteristike, svakako su značajne za pisanje dobrih apstrakata.

Problem je, međutim, u tome što se ove karakteristike daju znatno teže proceniti u odnosu na prethodno pomenute sadržinske osobine. Usled toga, u okviru ovog istraživanja, pri ocenjivanju studentskih apstrakata koristićemo se samo jasnim i nesumnjivim sadržinskim parametrima. S obzirom na elemente koji se ističu u stručnoj literaturi, kao ključne karakteristike uzećemo sledeće: da li apstrakt zadovoljava kriterijum dužine/obima, da li je u apstraktu navedena tema rada, da li apstrakt obrazlaže postupak analize ili argumentacije (metod), da li apstrakt navodi rezultate ili zaključke, kao i da li je u apstraktu konstatovan značaj samog rada koji je napisan. Ove karakteristike tek unekoliko odstupaju od spiska delova naučnog apstrakta kako ga navodi Kupman (Koopman 1997: 3), odgovaraju osnovnim ciljevima apstrakta prema viđenju Deja (Day 1995: 30) i sasvim su u skladu sa spiskom komponenti za teoretski naučni rad kako ga navodi Suzić (Suzić 2012: 17). *Cilj* ovog istraživanja biće da se utvrdi da li studenti filozofije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu tokom svojih studija uspešno usvajaju veštine potrebne za pisanje naučnih apstrakata, to jest, da li se među studentima koji su dalje odmakli u svojim studijama može opaziti napredak u kvalitetu napisanih apstrakata prema navedenim kriterijumima.

2. METOD ISTRAŽIVANJA

2. 1. Uzorak

Uzorak korišćen u ovom istraživanju bio je prigodan uzorak od 317 seminarskih radova studenata Osnovnih akademskih studija filozofije sa Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, pisanih između 2011. i 2017. godine. Predmeti za koje su ovi seminarski radovi pisani su predmeti druge, treće i četvrte godine studija, i to: za drugu godinu studija – Filozofija srednjeg veka (117 radova), Filozofija novog veka (58 radova), Logika 1 (30 radova), Opšta metodologija (1 rad); za treću godinu studija – Filozofija nauke (22 rada), Filozofija matematike (10 radova); za četvrtu godinu studija – Filozofija prirode 1 i Filozofija prirode 2 (zajedno 79 radova). Iako je uzorak prigodan po tome što su ovo seminarski radovi koje su autori ovog teksta ocenjivali tokom svog rada sa studentima na ovim predmetima, smatramo da veličina uzorka značajno doprinosi njegovoj valjanosti i da će zaključci koji budu doneti na osnovu njega biti relevantni.

2. 2. Varijable

Nezavisna varijabla: protekle godine studiranja. Ova varijabla reprezentuje prethodno iskustvo sa filozofskim naučnim radovima u smislu da su studenti koji su na studijama duže vreme imali prilike da pročitaju više naučnih radova, kao i da napišu više seminarskih radova.

Zavisna varijabla: ukupna ocena kvaliteta apstrakta. Ova varijabla reprezentuje procenjeni kvalitet napisanog apstrakta, a dobija se kao zbir ocena po pet ključnih karakteristika koje su prepoznate u stručnoj literaturi: adekvatan obim, prezentovana tema, obrazložen metod, izneti rezultati, kao i naveden smisao rada u pogledu njegovog značaja.

2. 3. Hipoteze

S obzirom na to da je cilj ove analize da se utvrdi da li studenti sa više iskustva u bavljenju filozofijom pišu bolje apstrakte za seminarske radove, hipoteza koju ovom prilikom proveravamo je sledeća: *Radovi koje su pisali studenti sa većim brojem proteklih godina studiranja imaju veću ukupnu ocenu kvaliteta apstrakta.* Drugim rečima, tražićemo postojanje značajne pozitivne korelacije između dve naznačene varijable. Korespondentna nulta hipoteza u tom slučaju glasi: *Ne postoji značajna korelacija između proteklih godina studija i ukupne ocene kvaliteta apstrakta.*

2. 4. Postupak

Za svaki seminarski rad u uzorku dodeljene su celobrojne vrednosti za nezavisnu i zavisnu varijablu, i to prema sledećim parametrima.

Nezavisna varijabla određivana je prema razlici između kalendarske godine u kojoj je seminarski rad predat na ocenjivanje i kalendarske godine u kojoj je student koji je podneo rad upisao Osnovne akademske studije filozofije. Ovaj način merenja prethodnog iskustva sa filozofskim naučnim radovima odabran je usled toga što na Osnovnim akademskim studijama filozofije u Novom Sadu studenti nemaju ispite koji su uslov za upis u sledeću godinu studija, te je moguća situacija u kojoj student na četvrtoj godini studija polaže ispit sa druge godine. Samim tim, sortiranje uzorka prema predmetu i prema godini/semestru na kojima se taj predmet drži ne bi nužno oslikavalo opseg prethodnog iskustva sa čitanjem i pisanjem naučnih radova. Radije, za svaki seminarski rad upoređivana

je kalendarska godina predavanja rada i godina upisa studija, a razlika koja se dobije kada se od godine predavanja rada oduzme godina upisa predstavlja protekle godine studiranja i dobro je merilo opsega iskustva čitanja i pisanja naučnih radova iz oblasti filozofije. U analiziranom uzorku dobijene su celobrojne vrednosti od 1 do 10 godina.

Zavisna varijabla, to jest ocena kvaliteta napisanog apstrakta formirana je ocenjivanjem svakog rada po pet različitih kriterijuma ocenom 1 (ukoliko apstrakt ispunjava navedeni kriterijum) ili ocenom 0 (ukoliko ga ne ispunjava), a zatim sabiranjem ukupne ocene. Svaki apstrakt ocenjivan je po pet kategorija: obim, tema, postupak, rezultati i značaj. Navedene kategorije odabrane su da reprezentuju bitne karakteristike apstrakata koje su ustanovljene u stručnoj literaturi, a koje su relevantne za užu naučnu oblast filozofije. U kategoriji „obim”, radovi su ocenjivani prema tome da li svojim obimom odgovaraju potrebama jednog naučnog apstrakta. Pošto su seminarski radovi studenata znatno kraći od tipičnih naučnih radova, korišćen je nešto blaži kriterijum: ukoliko je apstrakt posedovao 75 ili više reči, dobijao je 1 poen, a ukoliko je posedovao 74 ili manje reči, dobijao je 0 poena. U kategoriji „tema” radovi su ocenjivani spram toga koliko jasno izlažu temu koja je obrađena u radu: ako je tema nedvosmisleno navedena, dodeljivan je 1 poen, a ako je tema nejasna ili čak potpuno izostavljena, dodeljivano je 0 poena. Prihvatljivi načini navođenja teme uključivali su rečenice koje sadrže tvrdnje kao što su: „U ovom radu ćemo se baviti...”, „Tema ovog seminarskog rada je...”, „Ovom prilikom ispitaćemo...”, kao i razne varijacije ovih navoda. U kategoriji „postupak” ocenjivano je koliko verno apstrakt saopštava postupak koji je sproveden u radu kojem prethodi: ako je naveden konkretan metod ili materijal koji je korišćen u analizi, ili je bar navedeno čime će se pojedinačni delovi rada baviti, dodeljivan je 1 poen, a ako u apstraktu ne postoji nijedna od ovih naznaka, dodeljivano je 0 poena. Pozitivno su ocenjeni svi radovi koji su eksplicitno imenovali metod koji je korišćen u radu (analiza sadržaja, komparacija...), oni koji su usko identifikovali izvorni materijal čijom će se analizom baviti, ali i oni koji su detaljnije elaborirali strukturu rada (npr. „U prvom delu rada biće razmotreno... a u drugom delu će se utvrditi...”). U kategoriji „rezultati” apstrakti su ocenjivani po tome da li jasno saopštavaju konačni zaključak čitavog rada: ako su rezultati, sumiranja ili zaključci navedeni makar u jednoj rečenici, dodeljivan je 1 poen, u suprotnom, dodeljivano je 0 poena. U ovom kriterijumu ključno je bilo da rezultati budu nedvosmisleno navedeni – apstrakti koji su samo naslućivali i najavljivali rezultate (npr. „U

zaključku ovog rada videćemo kakve to posledice ima na istoriju filozofije.”) bili su ocenjeni sa 0 bodova. Najzad, u kategoriji „značaj” ocenjivano je da li se u apstraktu reflektuje smisao čitavog teksta: ako se navodi relevantnost sprovedene analize, ili bilo kakav njen značaj u budućnosti, dodeljivan je 1 poen, u suprotnom, dodeljivano je 0 poena. Prepoznavanje značaja uključivalo je ili konstatovanje važnosti teme („Ovo obrazloženje pojma X neophodno je za razumevanje pojma Y.”), ili naznačivanje mogućnosti budućih istraživanja („Ovim je otvoreno pitanje mogućnosti primene...”). Na kraju procenjivanja sabirani su bodovi za svaki rad, čime je dobijena ukupna ocena kvaliteta apstrakta, a koja u ovom slučaju može da iznosi od 0 do 5 bodova.

Nakon utvrđivanja vrednosti obe varijable za svaki apstrakt iz uzorka, podaci su organizovani u tabelu i izračunat je Pirsonov koeficijent korelacije za ove dve varijable.

3. REZULTATI

Dobijeni rezultati sumirani su u tabeli koja sledi. Podsećamo na to da su ocene koje su se dodeljivale za pojedinačne kategorije bile 0 ili 1, a da je ukupna ocena njihov zbir i može imati vrednost od 0 do 5.

Protekle godine stud.	Broj radova	Prosečna ocena kvaliteta po kategoriji					
		Obim	Tema	Metod	Rezultati	Značaj	Ukupno
1	4	0,75	1	0,5	0	0,5	2,75
2	128	0,5547	0,9531	0,6562	0,0859	0,1797	2,4297
3	69	0,5072	0,942	0,5362	0,1449	0,1159	2,2464
4	36	0,5	0,9444	0,6667	0,3056	0,25	2,667
5	31	0,4516	0,9032	0,5806	0,129	0,1613	2,2258
6	25	0,84	0,64	0,52	0,28	0,2	2,48
7	12	0,5833	0,5833	0,4167	0	0,1667	1,75
8	8	0,75	1	0,75	0,375	0,125	3
9	2	1	1	1	0,5	0	3,5
10	2	1	1	0,5	0	0	2,5
Sve	317	0,5647	0,9085	0,6057	0,1483	0,1735	2,4006

Tabela 1.: Pregled prosečnih ocena u svakoj kategoriji po proteklim godinama studiranja (napomena: ukupna prosečna ocena može odstupati od prostog zbira usled zaokruživanja).

Kada se za dobijene rezultate izračuna Pirsonov koeficijent korelacije, dobija se vrednost od $r = 0,0086$, što očividno nije statistički značajno ni na nivou značajnosti $p < 0,05$ za dati uzorak. Usled toga, hipoteza koja predviđa pozitivnu korelaciju između proteklih godina studija i ukupne ocene kvaliteta apstrakta biće odbačena; pored toga, nulta hipoteza koja tvrdi da korelacija između ove dve varijable ne postoji ne može biti odbačena.

4. DISKUSIJA

Početna hipoteza sa kojom je inicirano ovo istraživanje artikulisana je kao nužna posledica slučaja u kom studenti, čitajući egzemplarne naučne radove prilikom spremanja ispita i pišući seminarske radove kao predispitne obaveze za mnoge predmete, postepeno i takoreći spontano uočavaju i usvajaju ključne karakteristike dobrih radova i adekvatne prakse za njihovo izvođenje. Pretpostavljena pozitivna korelacija odražavala bi postepeno usvajanje i prilagođavanje opštim naučnim kriterijumima. Međutim, izostanak ove korelacije, utvrđen tokom pomenutog ispitivanja, ukazuje na to da do ovog pretpostavljenog postepenog i spontanog usvajanja dobre prakse pisanja apstrakata *ne dolazi* tokom Osnovnih akademskih studija filozofije. Pored ovog osnovnog zaključka, podaci iz sprovedenog istraživanja nude nam još nekoliko zanimljivih uvida koji mogu poslužiti kao objašnjenje za ovakve rezultate.

Uočljivo je, naime, da je od svih kategorija po kojima su ocenjivani apstrakti najbolji uspeh ostvaren u kategoriji „tema”, sa prosečnom ocenom 0,9085. To znači da je preko 90% razmatranih seminarskih radova uspešno u apstraktu predstavilo i obrazložilo temu ili pitanje kojim se sam rad bavi. Ovo ukazuje na činjenicu da je studentima jasna osnovna funkcija apstrakta – da čitaocu pruži kratak uvid u ono čime će se autor baviti. Nešto slabiji, ali i dalje većinski uspeh ostvaren je u kategoriji „metod”, gde je prosečna ocena 0,6057, što znači da je nešto više od 60% apstrakata pružalo jasan uvid u postupak koji se sprovodi u samom radu. Uz ovaj podatak, međutim, vredi uočiti da su gotovo svi slučajevi koji su ocenjeni pozitivno u kategoriji „metod” tu ocenu dobili zahvaljujući tome što je u apstraktu razložen neposredan postupak koji je upotrebljen, tako što je navođeno kojim glavnim temama i pitanjima se bave pojedinačni delovi rada. Najčešće fraze korišćene tom prilikom bile su različite varijacije tvrdnji „Prvi deo rada posvećen je...”, „U drugom delu bavićemo se...”, ali i nešto opštije tvrdnje nalik „Nakon ovog opšteg prikaza, fokusiraćemo se

na...”. Znatno su ređi oni opisi postupka u kojima se navodi konkretan materijal (knjige ili dela) koji će biti analiziran. Najzad, u svega nekolicini apstrakata poimence je navedena metoda korišćena u radu, i to su, bez izuzetka, bili slučajevi komparativne analize sadržaja. Ovo je sasvim razumljivo kada je reč o seminarskim radovima iz oblasti filozofije, pogotovo ako se u obzir uzme činjenica da je dominantan broj analiziranih radova orijentisan na teme iz istorije filozofije (a za radove iz predmeta Filozofija srednjeg veka i Filozofija novog veka, to su i glavne teme koje se očekuju). Imajući u vidu ograničenja koja u metodološkom pogledu prate filozofske naučne radove, jasno je da isti faktori utiču i na pojavljivanje ovakvog načina navođenja metode rada među studentskim seminarskim radovima uopšte. Ovakvi rezultati ukazuju na to da većina studenata razume da je jedan od zadataka apstrakta da se bliže predstavi procedura koja se u radu sprovodi, ali i da postoji ne zanemarljiv broj onih koji nisu u potpunosti ili na zadovoljavajući način implementirali ovu ideju.

Rezultati za kategorije „rezultati” i „značaj” znatno su slabiji, te nesumnjivo ukazuju na problematična mesta kojima treba posvetiti više pažnje u nastavi na Osnovnim akademskim studijama filozofije. Prosečna ocena po kategoriji „značaj” iznosi 0,1735, što znači da je *manje od petine* apstrakata sadržalo bilo kakvu refleksiju o smislu, značaju i budućim implikacijama koje sa sobom povlači takav jedan rad. Sa jedne strane, razumljivo je da studentski seminarski radovi ne moraju obavezno imati epohalni značaj u naučnoj zajednici, jer prvenstveno služe boljem usvajanju gradiva i uvežbavanju naučne pismenosti, te bi zahtev za navođenjem „implikacija za budućnost” bio, u najmanju ruku, pretenciozan. Sa druge strane, pak, ne može se reći da ovi radovi ne poseduju nikakav značaj, tako da bi ova kategorija mogla biti zadovoljena navođenjem osnovnih razloga za proučavanje odabrane teme, pa makar to bila i banalna želja za boljim upoznavanjem sa izvesnom materijom. Najveći broj apstrakata seminarskih radova upravo na taj način i ističu svoj značaj – ciljajući na to da je dobro razumevanje pojedinačnih komponenata neke filozofije neophodno za dobro razumevanje celine, dok nekolicina ide i korak dalje, navodeći zbog čega i u kom pogledu su uvidi prezentovani u radu relevantni za savremeno društvo. Uvežbavanje u prepoznavanju ovakvih relevantnosti, uostalom, i jeste jedan od ciljeva aktivnosti pisanja seminarskog rada. Na umu ipak treba imati činjenicu da je procenat radova koji zadovoljavaju kriterijum „značaja” za obe grupe predmeta приметно nizak. Ovo može da upućuje na zloslutno objašnjenje da studenti na seminarske radove češće gledaju kao na obavezu koja je silom prilika integralna u

predmetu koji žele da polože, nego kao na vežbu kojom usavršavaju jednu značajnu akademsku veštinu. „Značaj” seminarskog rada se u tom smislu izjednačava i iscrpljuje sa svrhom dobijanja predispitnih bodova i ostvarivanja uslova za izlazak na usmeni ispit, što u velikoj meri šteti pravoj svrsi kojoj seminarski radovi treba da služe.

Još slabiji rezultat ostvaren je u kategoriji „rezultati”, gde je prosečna ocena iznosila svega 0,1483, odnosno, tek *nešto više od sedmine* analiziranih apstrakata na nedvosmislen način iznelo je zaključak svog seminarskog rada. Pri tom vredi napomenuti da ti isti zaključci nisu izostajali iz samih seminarskih radova, već naprosto nisu bili pominjani u apstraktu. Takođe, bitno je istaći da su se u apstraktima povremeno nalazile fraze kao što su „O posledicama ovog učenja raspravljaćemo u zaključnom poglavlju...”, ili čak „O ostalim detaljima biće više reči u samom radu”. Kao što je na početku naglašeno, ovakve tvrdnje *nisu* računane kao uspešno iskazan zaključak rada. One, međutim, pružaju naznaku toga u kom pravcu možemo tražiti objašnjenje za ovako uočljiv izostanak jednog od ključnih elemenata apstrakta među studentskim radovima. Naime, čini se da je po sredi fundamentalno nerazumevanje osnovne funkcije koju apstrakt jednog naučnog rada treba da ima; umesto suvislog rezimiranja celog rada, apstrakt se tumači kao skraćeni uvod – da ne kažemo foršpan za sam rad – koji ne služi kao siže za onog ko se interesuje za posebnu tematiku, već gotovo kao reklama koja treba da namami potencijalnog čitaoca po svaku cenu. Štaviše, nešto slobodnije mogli bismo zaključiti i to da studenti kao čitaoca svog rada vide isključivo predmetnog profesora ili asistenta, koji po pretpostavci bolje od njih zna o čemu je reč; usled toga, koncipiranje apstrakta oni doživljavaju kao suvišnu i trivijalnu obavezu.

Iz dobijenih podataka može se izvesti još jedno zanimljivo zapažanje: ako se radovi podele u grupe po predmetima za koje su pisani, te se na jednu stranu svrstaju predmeti koji se usko bave istorijom filozofije (konkretno Filozofija srednjeg veka i Filozofija novog veka, ukupno 175 radova), a na drugu predmeti koji nisu strogo istorijski (konkretno, Logika 1, Opšta metodologija, Filozofija nauke, Filozofija matematike, Filozofije prirode 1 i Filozofija prirode 2, ukupno 142 rada), primećuje se da je prosek ocene „rezultata” za grupu „istorijskih” predmeta (0,0914) mnogo manji od grupe „neistorijskih” predmeta (0,2183). Ovaj rezultat se vrlo lako da objasniti time što su studenti skloniji da za „istorijske” predmete pišu seminarske radove koji su prikazi nekog istaknutog učenja i za koje je onda mnogo teže artikulirati rezultat rada, jer se svrha pisanja vrlo lako može

pogrešno izjednačiti sa samim prezentovanjem (što bi bilo u skladu sa tumačenjem koje smo naveli za slabe rezultate u kategoriji „značaj”). Na „neistorijskim” predmetima, pak, studenti su skloniji da biraju opšte teme i probleme, u kojima je lakše imenovati zaključak ili rezultat. Ovaj kuriozitet, međutim, ne menja činjenicu da su „rezultati” po prosečnoj oceni ubedljivo najslabija kategorija, što zavređuje posebnu pažnju u daljem osmišljavanju obrazovnog procesa.

U pogledu obima, više od polovine apstrakata zadovoljavali su (relaksirani) kriterijum od minimalno 75 reči. Primetno je, međutim, da analizirani apstrakti pokazuju veoma veliki raspon broja reči: najkraći apstrakt sačinjen je od svega 13 reči, dok najduži ima 381 reč, a zastupljene su mnoge vrednosti između ova dva ekstrema. S obzirom na to da je obim apstrakta parametar koji je studentima jasno navođen, kako tokom časova, tako i u priručnicima o pisanju seminarskih radova koji su im podeljeni, ovakav širok raspon ukazuje na to da navedene mere nisu bile dovoljno učinkovite u usmeravanju studenata prilikom pisanja seminarskih radova. Ovo je još jedna stavka koja je u saglasju sa tumačenjima koja su izneta u prethodnim pasusima, a to je da studenti nemaju potpuno razumevanje uloge apstrakata u naučnom radu, te da čitavoj delatnosti pisanja seminarskih radova pristupaju kao prema prepriči, a ne kao prema vežbi. Budući da apstrakt rada tretiraju kao puku tehnikaliju, te da ne pokazuju puno razumevanje njegove uloge i smisla, studenti se donekle slobodno odnose prema apstraktima, što u krajnjem rezultira i posve neujednačenim vrednostima u pogledu njihovog obima. Takođe, valja napomenuti da širok raspon vrednosti broja reči u apstraktu ukazuje na to da bi u budućnosti vredelo izvršiti detaljniju statističku analizu ove karakteristike, a možda i postaviti model za novo istraživanje u kojem bi se obim rada koristio kao prediktor za neke druge osobine i potražiti moguću korelaciju.

Naposletku, autori ovog istraživanja u procesu ocenjivanja apstrakata naišli su na nekoliko specifičnih slučajeva koji su se po nekoj karakteristici isticali u odnosu na ostale primerke iz uzorka. Usled njihove malobrojnosti, za ove slučajeve ne može se reći da su sistemski, već samo anegdotalni, ali autori smatraju da njihova specifičnost jemči da ih vredi pomenuti i nešto bliže razmotriti.

Jedan broj apstrakata u sebi sadrži citate, a jedan manji broj njih te citate je indeksirao preko fusnota. Praksa navođenja citata u apstraktu svakako nije nečuvena, ali se načelno izbegava (up. Davis, Davis i Dunagan 2012: 112) zato

što citati češće traže preko potreban prostor u apstraktu nego što pružaju konciznu i relevantnu informaciju o radu. U slučajevima kada se citat mora iskoristiti, pak, važe posebni i strogi parametri navođenja izvora, koji nipošto ne uključuju upotrebu fusnota. Ovakvim postupcima studenti ne samo što su pokazali nepoznavanje osnovnih pravila za ustrojavanje apstrakata, već su, još bitnije, pokazali da nisu usvojili osnovnu ideju da apstrakt mora moći da stoji kao samodovoljan deo rada kako bi se suvislo mogao navoditi u pregledima, isečcima ili knjigama apstrakata.

Slično slučajevima „obećavajućih rezultata” pomenutih nešto ranije (npr. „Više reči o ovoj temi biće u samom radu”), uočeno je nekoliko slučajeva u kojima su studenti pokušali da artikulišu rezultate svog istraživanja, ali su to učinili na neadekvatan način – najčešće tako što su rezultatima govorili u budućem vremenu i u krajnje neodređenim terminima. Takvi slučajevi su, shodno početnim parametrima, ocenjivani sa 0 bodova. Oni mogu uslovno ukazivati na to da neki studenti pišu apstrakt rada *pre* pisanja samog rada, što je vrlo neadekvatna naučna praksa. Iako je u okviru ovog istraživanja fokus bio usmeren na sadržaje apstrakata, a ne na njihovo formalno-stilsko uređenje, ovi i prethodni uvidi mogu ukazivati na to da problem postoji ne samo u pogledu proizvođenja apstrakata, već i u pogledu njihovog adekvatnog uređivanja.

Vrlo je uočljiva činjenica da je nekoliko apstrakata napisano u obliku jedne jedine rečenice; dok su izrazito obimni apstrakti ponekad sastavljeni od prekopiranih rečenica ili čak pasusa iz samog rada, što, iako možda štedi vreme, ne garantuje da će proizvesti dobro napisan apstrakt, ili čak može ići na štetu autora (Derntl 2014: 110). Katkad su apstrakti tretirani kao svojstveno predpoglavlje, te je za jedan manji broj radova apstrakt služio kao uvodno obrazloženje rada. Ovakvi apstrakti uglavnom nisu dobijali visoke ocene: najčešće su samo uspevali da artikulišu centralnu temu rada, a neki ni to. Pored očevidnih grešaka u pisanju apstrakata, ovi slučajevi dodatno ukazuju na to da se svrha apstrakta naučnog rada ponekad definitivno pogrešno shvata. Ovaj zaključak potvrđuje i zapažanje da često postoji nerazumevanje u pogledu toga da apstrakt rada nije isto što i njegov uvod, što rezultira čestim izostajanjem adekvatnih uvodnih poglavlja u seminarskim radovima.

Iako smo konstatovali da utvrđena korelacija između broja godina provedenih na studijama i ukupne ocene kvaliteta apstrakta nije statistički značajna, uočljivo je da studenti koji su na poslednjim godinama studija imaju *konzistentnije* ocene apstrakata (sa manje varijacija) od kolega na ranijim

godinama. Pri tom ipak treba imati na umu da je broj takvih apstrakata isuviše mali da bi se mogao izvesti bilo kakav pouzdan zaključak. Ovo zapažanje, međutim, može nas usmeriti u pogledu budućih istraživanja u kojima bi se, recimo, moglo ispitati da li studenti koji su u svojim završnim godinama studija pišu bolje apstrakte usled toga što na tim završnim godinama imaju iskustva sa pisanjem završnog rada koji nužno mora imati prihvatljivu naučnu formu. Ovakvo istraživanje moglo bi pružiti relevantne uvide u korist ili protiv ustanovljavanja završnog rada na nivou osnovnih akademskih studija.

5. ZAKLJUČAK

Većina rezultata koji su ustanovljeni u ovom istraživanju ukazuju na to da studenti na Osnovnim akademskim studijama filozofije imaju poteškoća sa usvajanjem valjanih praksi za pisanje apstrakata za naučne radove. Te poteškoće se, pri tom, ne svode samo na nedovoljnu verziranost u primenjivanju i sprovođenju osnovnih kriterijuma dobrog apstrakta, već uključuju i nesumnjiv problem sa generalnim nerazumevanjem smisla čitave delatnosti pisanja rezimea uz naučni rad. Ovakvi rezultati, nažalost, ukazuju na činjenicu da ideja naučnog obrazovanja po kojoj će studenti najbolje usvojiti valjane prakse pisanja naučnih radova kroz neposrednu vežbu i direktan kontakt sa njima ipak nije dovoljna da garantuje uspeh i učinkovitost. Iz ovakvog istraživanja donosi se zaključak o neophodnosti da se u okvir programa Osnovnih akademskih studija filozofije uvede kurs čiji bi jedan od zadataka bio neposredno podučavanje studenata upravo u ovakvim naučnim veštinama kao što je pisanje apstrakata. Takav kurs bi obuhvatao uvod u osnovne tekovine akademskog pisanja, i on bi, stoga, valjao biti pozicioniran što ranije u toku samih studija, po mogućstvu već na prvoj godini. Pored njega, vredelo bi zadržati obavezu pisanja seminarskih radova na nekim predmetima tokom studija, koji bi u tom slučaju bili prilika za neposredno primenjivanje i uvežbavanje onoga što je naučeno na tom uvodnom kursu. Na prvi pogled čini se da bi upravo kursevi iz istorije filozofije bili pogodni za takva uvežbavanja, jer je uočeno da se na tim kursevima susreću posebni izazovi prilikom artikulisanja apstrakata seminarskih radova. Ipak, definitivni zaključak o toj pogodnosti zahtevao bi jedno opsežnije istraživanje koje bi u sebe uključilo ne samo analizu apstrakata, već i čitavih seminarskih radova, i to za mnogo veći broj predmeta nego što je to ovom prilikom učinjeno.

Takođe, na umu treba imati i to da su ovi zaključci ograničeni na Osnovne akademske studije filozofije koje se održavaju na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. U uzorku koji je korišćen može se uočiti nesrazmerna zastupljenost radova koji su pisani u ranim godinama studija u odnosu na radove koji su pisani u poznijim godinama, što je, međutim, razumljiva posledica toga što se broj studenata progresivno smanjuje kako same studije odmiču. Sama upotreba dužine studiranja kao jednog od parametara u istraživanju može predstavljati problematično mesto usled toga što je ono potencijalno opterećeno propratnim faktorima koji mogu da utiču na završne rezultate. Naime, veći broj godina studiranja ne mora nužno biti znak većeg iskustva sa filozofskom i naučnom materijom – neki studenti mogu imati veći broj godina studiranja zato što su u nekom trenutku napravili pauzu u studijama usled spoljašnjih okolnosti. Osim toga, veći broj godina studiranja, pogotovo ukoliko taj broj prevazilazi standardno trajanje studija, može po sebi da ukazuje upravo na obrnutu okolnost, to jest, da je u nekom konkretnom slučaju reč o studentu koji ima poteškoće sa ostvarivanjem zahteva koji su postavljeni tokom studija, te da se od takvih slučajeva ne mogu očekivati izrazito kvalitetni seminarski radovi, što može rezultovati nižom ocenom pri većem broju godina studija. Ipak, smatramo da u ovom istraživanju taj efekat nije mogao bitno poremetiti rezultate: prvo, broj studenata sa velikim brojem proteklih godina studiranja je relativno mali, tako da taj uticaj nije mogao biti suviše jak; drugo, najbolje prosečne ocene dobijali su upravo studenti koji već dugo studiraju, što ukazuje na to da pomenuti uticaj nije mogao biti prominentan; najzad, konačna dobijena korelacija je *dramatično niska*, tako da sve i ako pretpostavimo da je ovaj nepoželjni uticaj postojao, on ne bi mogao značajno da poremeti zaključke.

Buduća istraživanja koja bi se vršila na tragu ovog mogla bi i dodatno proširiti opseg ispitivanih karakteristika. Najpertinentniji zaključak koji se iz ovog proučavanja može izvesti jeste da se postupak naučnog obrazovanja stalno suočava sa izazovima u konkretnom sprovođenju, te da se ta delatnost nipošto ne sme ostaviti *ad acta*, već da je vredno konstantno kontrolisati i analizirati prema učinku. Druga ispitivanja mogu tražiti korelacije među nekim drugim parametrima (već smo pomenuli mogućnost korelacije između obima i kvaliteta apstrakta), mogu razmatrati neke druge aspekte akademskog pisanja (na primer, stilske karakteristike teksta ili mnoge različite mogućnosti analiziranja samog sadržaja seminarskih radova), ili se mogu čak baviti nekom drugom naučnom veštinom koja bi spadala u visokoškolsko naučno obrazovanje (na primer, prakse

izlaganja radova na naučnim skupovima). Svako od ovih istraživanja nesumnjivo bi bilo svrsishodno jer bi služilo kao dobar putokaz u stalnom revidiranju i poboljšavanju obrazovnog procesa u visokoškolskim ustanovama.

LITERATURA

- Beins, B. C. (2012). *APA Style Simplified*. Malden: Wiley-Blackwell.
- Cremmins, E. T. (1982). *The Art of Abstracting*. Philadelphia: ISI Press.
- Davis, M, Davis, K. J. i Dunagan, M. M. (2012). *Scientific Papers and Presentations*. San Diego: Academic Press.
- Day, R. A. (1995). *How to Write & Publish a Scientific Paper*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Derntl, M. (2014). "Basics of research paper writing and publishing". *International Journal of Technology Enhanced Reading, Vol. 6, No. 2*: 105–123.
- Koopman, P. (1997). "How to Write an Abstract". Pristupljeno 24. 7. 2017. URL: <<https://users.ece.cmu.edu/~koopman/essays/abstract.html>>.
- McGinn, C. (2012). "Philosophy by Another Name". Pristupljeno 24. 7. 2017. URL: <<https://opinionator.blogs.nytimes.com/2012/03/04/philosophy-by-another-name/>>.
- Novaković, S. (1994). *Uvod u opštu metodologiju i istorija metodološke misli*. Beograd: Filozofski fakultet.
- Perrin, R. (2012). *Pocket Guide to APA Style*. Boston: Wadsworth.
- Rackham, J. i Bertagnolli, O. (1999). *From Sight to Insight*. Fort Worth: Harcourt Brace.
- Salmani-Nodoushan, M. A. i Alavi, S. M. (2004). *APA Style and Research Report Writing*. Tehran: Zabankadeh Publications.
- Santayana, G. (1962). *Reason in Science*. New York: Collier Books.
- Suzić, N. (2012). *Pravila pisanja naučnog rada: APA i drugi standardi*. Banja Luka: Panevropski univerzitet "Apeiron."
- Turabian, K. L. (2007). *A Manual for Writers of Research Papers, Theses and Dissertations*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Williams, J. M. (1990). *Style: Toward Clarity and Grace*. Chicago: The University of Chicago Press.

Goran Rujević

Una Popović

ANALYSING THE EFFECTIVENESS OF SPONTANEOUS SKILL ACQUISITION
PERTAINING TO WRITING SCIENTIFIC ABSTRACTS AMONG BACHELOR
STUDENTS OF PHILOSOPHY

Summary

Many manuals and guides for scientific writing point out that there is no one definitive method of writing scientific abstracts and so recommend that their readers ought to familiarise themselves with good writing practices by reading finished scientific papers. Philosophy students at the Faculty of Philosophy in Novi Sad take many courses which include writing a paper on a relevant topic, but they do not have a course that is devoted particularly to academic writing skills. The idea is that regular practice, combined with reading finished scientific papers for each course, will eventually lead to their spontaneous acquiring the skill needed for writing good scientific papers. This paper examines the effectiveness of such an approach. On a sample of 317 students' papers written between years 2011 and 2017, the quality of the abstracts of those papers were compared to the number of years that the student who wrote the paper was studying philosophy at the time of writing. The quality of the abstracts was evaluated according to whether they would satisfy each of the five criteria: appropriate length, clearly stated research topic, sufficiently elaborated methodology, clearly stated research results and assessing the consequences and implications of the results. Had the spontaneous learning method been effective, a positive correlation between the two values would have been found. Since the results show no significant correlation, it leads to the conclusion that more experienced students do not necessarily write better scientific abstracts. It was also noted that analysed abstracts score the lowest on criteria about results and conclusions of the paper. This indicates that students of philosophy do not consider their written papers as exercises in academic writing. Instituting a special course devoted to teaching skills of academic writing is thus recommended.

Keywords: abstracts, academic writing, autonomous learning, bachelor level philosophy courses, spontaneous skill acquisition.

Primljeno: 30.4.2017.
Prihvaćeno: 21.11.2017.